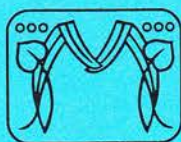

RAPPORT betreffende de BOOMVERZORGING
van een aantal MONUMENTALE BOMEN
en BOOMGROEPEN in BUREN

Drs. N.C.M. Maes

EKOLOGISCH ADVIESBURO MAES
Utrecht

INLEIDING

Door de Stichting Milieuwerkgroep Buren e.o. is mij verzocht commentaar te leveren, of zonodig alternatieve voorstellen te doen, n.a.v. het rapport van de 'visuele boomcontrole op een 10-tal lokaties binnen de Gemeente Buren'. Deze boomcontrole is in opdracht van de Gemeente Buren uitgevoerd door de Heer van Jaarsveld (Bureau Van Jaarsveld en Van Scherpenzeel te Schalkwijk, 28 september 1995).

Het boomverzorgingsrapport van Van Jaarsveld maakt een gedegen indruk en is met kennis van zake tot stand gekomen. In het algemeen echter liggen vitaliteitsbeoordelingen van bomen niet helemaal zwart-wit, behoudens bij overduidelijke aantastingen en tak- of stambreukgevaar. In mijn beoordeling heb ik met name de ecologische- en cultuurhistorische kant sterk laten wegen. Ofschoon hier zeker geen sprake is van kritiek op het onderzoek van Van Jaarsveld, wil ik heroverwegingen bij enkele monumentale bomen aanbevelen. Daarnaast wil ik enkele algemene punten t.a.v. groeiplaatsverbetering onder de aandacht brengen.

1. ALGEMEEN

Het in vele opzichten monumentale en cultuurhistorisch waardevolle stadsbeeld van Buren en de historische dorpskernen van Kerk Avezaath, Zoelmond, Beusichem en Zoelen, hangen zeker ook samen met het bomenbestand. Enige uitbreiding van het bomenbestand zou het monumentale karakter nog kunnen versterken.

Met name vanwege het verkeer en het ondergronds net van kabels en leidingen, staat de kwaliteit van het groeimilieu van de bomen op diverse plaatsen sterk onder druk. Bodemverdichting, en daarmee onvoldoende zuurstof, water en voeding voor de boomwortels, is een ernstig probleem. Een aantal bomen zullen daarmee niet de leeftijd halen die ze zouden kunnen krijgen. Juist grote en monumentale bomen dragen bij aan het karakteristieke historische stadsbeeld. De meeste boomsoorten die in de gemeente Buren voorkomen, in relatie tot de bebouwing, kunnen vrij hoge leeftijden bereiken mits het groeimilieu goed is.

2. SORTIMENT

Walnoot, rode paardekastanje, witte paardekastanje, gewone es, robinia, taxus lindesoorten, plataan en beuk zijn alle boomsoorten die zonder problemen 150 tot 200 jaar kunnen worden in de gebouwde omgeving. Soorten als linde, robinia, taxus en plataan kunnen zelfs nog veel ouder worden zonder aan vitaliteit te verliezen. Vanuit de cultuurhistorie zijn met name de (Hollandse) linde en de walnoot (vermoedelijk in het verleden ook de Iep nog) de belangrijkste boomsoorten geweest. Nog steeds spelen ze een belangrijke rol. Meer gebruik van de voor het riviereengebied zo karakteristieke iepen is aan te bevelen. Vanwege de iepenziekte is er enige terughoudend ontstaan. Afhankelijk van de situatie kunnen resistente klonen worden gebruikt, of de in ons land inheemse steeliep (of fladderiep) die weinig last heeft van de iepenziekte) Op zich kunnen ook de oudere, en cultuurhistorisch meer verantwoorde variëteiten van de Hollandse iep worden gebruikt (zoals 'Vegeta' of 'Belgica'). Dan is wel regelmatige controle noodzakelijk. Sinds de 18e en vooral de 19e eeuw is het sortiment rond de landgoederen en grotere villatuinen aanzienlijk uitgebreid (o.a. taxus, beuk en plataan). Op de wallen en langs wegen heeft ook de paardekastanje vanaf de 19e eeuw veld gewonnen. Uit landschapsecologisch en bodemkundig gezichtspunt zijn vooral soorten als gewone es, boomvormende wilgen, zwarte els, abeel en populier van betekenis.

Het zou goed zijn om voor de toekomst de sortimentskeuze bij de bomen mede te laten bepalen door cultuurhistorische en ecologische overwegingen.

3. GROEIMILIEU

Zoals hierboven gesteld wordt de kwaliteit van het groeimilieu ernstig geschaad door de gevolgen van het verkeer en graafwerk in de wortelzones van de bomen. Vooral asfaltering, soms tot vlak bij de stamvoet is schadelijk voor de bomen. Onder asfalt is het zuurstofgehalte vrijwel nul. Op diverse plaatsen kan zonder problemen gemakkelijk het asfalt vervangen worden door klinkers. Met name bij de bekende kastanjeberceau zou asfalt afgevoerd moeten worden.

Waar klinkerbestrating vanwege de verkeersdrukte minder wenselijk is kan ook ZOAB toegepast worden.

Op een aantal plaatsen is ook aanrijtschade geconstateerd. Afhankelijk van de situatie is dit gemakkelijk door paaltjes of enige wijziging van de verkeersgeleiding te verhelpen.

Bij graafwerk ten behoeve van kabels en leidingen is het van belang om goede afspraken te maken met de aannemers en details (en zonodig boetebepalingen) op te nemen in het bestek. Meestal zijn kabels gemakkelijk onder of boven wortels door te trekken. Verwijderen is meestal niet nodig, maar gebeurt wel vanwege een zeker gemak. Op één plaats bestaat de indruk dat stamvoeten van bomen geregeld beschadigd worden door maaimachines. Ook dit kan door goede afspraken worden voorkomen. Vergroting of aanbrengen van een boomspiegel kan een remedie zijn.

Verbetering van het groeimilieu van de bomen en voorkomen van schade is niet alleen goed voor de bomen maar ook kostenbesparend.

4. DE VISUELE BOOMCONTROLE

Hier worden kort de voorstellen van Van Jaarsveld besproken.

A. Buren Kerkstraat.

Hier staan op het kerkplein twee walnoten. De kleine walnoot is door zwamvoet aangetast. Voorgesteld wordt de boom te vellen i.v.m. veiligheid. Voor de grote noot wordt krooncorrectie voorgesteld.

Beide walnoten dragen in belangrijke mate bij aan het monumentale beeld van het kerkplein. Vellen van de kleine noot betekent een aanzienlijk verlies van het huidige aardige beeld. Omdat de boom nog een zeer vitale indruk maakt kan het vellen ook uitgesteld worden. De zwam betreft vermoedelijk geen agressieve parasiet. Jaarlijkse controle is aan te bevelen. Bij twijfel kan een 'second opinion' worden gevraagd van een specialistisch boomverzorgingsbedrijf.

Het 'corrigeren' van de kroon van de grote noot doet m.i. afbreuk aan de fraaie kroonvorm die de boom nu heeft.

Aan te bevelen is om een tweetal jonge walnoten, ook met het oog op de verdere toekomst hier, aan te planten: één in de parkeerstrook en één op de hoek bij het kerkkoor. Als het vallen van noten op geparkeerde auto's als een bezwaar wordt gezien kan daar ook gedacht worden aan Meidoorn (bijvoorbeeld *Crataegus monogyna*).

B. Buren Achterbonenburg/Molenwal

Dit betreft een rij van witte en rode paardekastanjes. Voorgesteld wordt de bomen individueel nader te onderzoeken.

Het betreft hier een zeer monumentale bomenrij. De bomen hebben een stamomvang van ca. 250 tot 350 cm omtrek. De bomen maken een vitale indruk. Dergelijke rijen van paardekastanjes zijn tamelijk bijzonder. Het onderzoek dat door Van Jaarsveld wordt voorgesteld kan worden onderschreven.

Met name maatregelen ter verbetering van het groeimilieu (bodemverdichting, asfaltverwijdering) en voorkomen van schade is aan te bevelen. Het snoeien kan beperkt blijven tot verwijderen

van dood hout indien aanwezig. Als bij uitval steeds weer wordt ingeboet met jonge bomen, kan deze bomenrij tot in lengte van dagen het monumentale karakter behouden.

C. Buren 't Stek tegenover Kniphoek.

Voorgesteld wordt een kroonverkleining van de rode paardekastanje.

De boomvoet van deze kastanje is beschadigd door aanrijding. Door een gering verlegging van de trottoirband en aanbrengen van een witte streep op het trottoir of de boomstam, kan beschadiging worden voorkomen. De boom is voor het stadsbeeld belangrijk. Snoeien zou zoveel mogelijk beperkt moeten blijven. Eén van de bomen is op zich al een bezienswaardigheid vanwege een (vermoedelijke) blikseminslag. Te zien is hoe de boom op fraaie en krachtige wijze reageert op de inmiddels al wat oudere overlangse verwonding.

D. Buren Kornewal, bij Rodeheldenstraat.

In de rij van paardekastanjes wordt voorgesteld om bomen te vellen en te vervangen, en deels krooncorrectie toe te passen. Tegen een bakstenen muur staat een 'treures' waar vergroting van de boomspiegel wordt voorgesteld.

Voor de voorgestelde bomen D1 nr 1, 2 en 3 wordt velling voorgesteld. De bomen zijn inderdaad slecht en maken een weinig vitale indruk. Enige twijfel bestaat bij boom D1 nr 2. Op deze boom komt overigens een uiterst zeldzame paddestoel voor, de iepebuisjeszwam (*Rigidoporus ulmarius*), die in ons land minder dan 10 x is waargenomen! Deze paddestoel komt voor op iep, plataan en paardekastanje. Een second opinion is voor deze boom aan te bevelen. Ook voor boom D3 zou ik een second opinion willen aanbevelen.

Verder lijken diverse jonge aangeplante paardekastanjes verderop in de rij maaischade te hebben aan de stamvoet. Hier zou naar gekeken moeten worden.

Vergroting van de boomspiegel voor de treures lijkt me prima.

E. Buren Weeshuiswal t.o. De Prins.

Voorgesteld wordt deze paardekastanje te vellen vanwege gevaar.

De grote paardekastanje maakt inderdaad geen al te beste indruk. Anderzijds betreft het hier een bijzonder monumentale boom op een markante plek. Aan te bevelen is om de boom nog eens te laten onderzoeken (second opinion) en zonodig bijzondere maatregelen te nemen.

F. Kerk-Avezaath Kerk aan de Daver

Voorgesteld wordt om een es, Amerikaanse eik en een robinia te snoeien en dood hout te verwijderen.

Dit voorstel wordt onderschreven.

G. Zoelmond Dorpsstraat bij Groeneweg/Molenweg

Voorgesteld wordt een grote lindeboom en een rij van jonge lindes te snoeien

De linde bij de Dorpsstraat betreft een grote en monumentale boom van 320 cm stamomvang, vermoedelijk uit begin 19e of 18e eeuw. Het voorgestelde snoeien lijkt me prima, al zou het inkorten van de over de weg hangende takken m.i. terughoudender uitgevoerd kunnen worden. Vanwege het grote belang van deze boom, die nog eeuwen meekan (!) zou het asfalt van de juist ter hoogte van de linde beginnende secundaire weg, door klinkers of ZOAB vervangen moeten worden. Aan te bevelen is ook om de aangrenzende akker, die nu tot vlak bij de boomvoet komt, in te korten. Door het ploegen worden de wortels beschadigd.

Het voorstel voor de jonge linderij wordt ondersteund.

De aangrenzende wegbepplanting van vnl. iepen grenzen hier bijzonder dicht aan het asfalt. Aan te bevelen is om bijvoorbeeld bij herstel of vervanging van het wegdek, de groeiruimte aanzienlijk te vergoten, zodat de bomen meer toekomstwaarde krijgen. Het wegdek van de secundaire weg kan trouwens zonder bezwaar door klinkers vervangen worden.

H. Beusichem Sportveldstraat en Bernhardlaan

Voorgesteld wordt om de paardekastanjes hier deels te vellen.

De bomen staan er inderdaad slecht bij. Herplant van nieuwe bomen is aan te bevelen. Gezien de slechte vitaliteit van de bomen is onderzoek en verbetering van de bodem hier aan te bevelen.

I. Buren begraafplaats

Hier worden voor beuken en een witte esdoorn krooncorrecties voorgesteld.

De snoeivoorstellen worden ondersteund behalve voor de tweestamige beuk. Deze is juist ook vanwege zijn vorm en omvang waardevol. Een second opinion is hier aan te bevelen. Niet duidelijk is welke vorm van verankering hier gedacht wordt. Steeds meer is gebleken dat bepaalde vormen van verankering op termijn grote nadelen (inrotting) met zich mee brengen.